

Rapportering av alliansuppdrag för mandatperioden 2023-2026:
Distansundervisning i olika former ska vidare övervägas

Utredning av förutsättningarna för att erbjuda distansundervisning som särskilt stöd i gymnasieskolan

30 september 2024

Bakgrund

- I skollagen anges att distansundervisning är en ”interaktiv undervisningsform där informations- och kommunikationsteknik (IKT) används och där elever och lärare är separerade från varandra i både rum och tid”.
- Distansundervisning skiljer sig från *fjärrundervisning*, där eleven följer ordinarie undervisning i realtid från en annan plats genom någon form av digital teknik.
- Distansundervisning i gymnasieskolan kan användas som *hel utbildning på distans* eller som en form av *särskilt stöd*.
- I Täby kommun har två olika uppdrag som berör distansundervisning i gymnasieskolan resulterat i två separata utredningar:
 1. Utredning av förutsättningarna för att bedriva gymnasieutbildning via distansundervisning. Utredningens resultat presenterades för GNN i april 2022 med inriktning *hel utbildning på distans*.
 2. Utredning av alliansuppdraget ”Distansundervisning i olika former ska vidare övervägas” i VP 2023. Utredningens resultat presenteras för GNN i oktober 2024 med inriktning *särskilt stöd*.

Bakgrund: utredning om hel utbildning på distans 2022

Uppdrag till utbildningschef att utreda förutsättningarna för att bedriva gymnasieutbildning via distansundervisning gavs av GNN i oktober 2021.

Utredningens resultat presenterades för GNN i april 2022 med inriktning *hel utbildning på distans*. Resultaten visade sammanfattningsvis:

- Distansundervisning som hel utbildning får användas för elever som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller av andra särskilda skäl. Godkännande för sådan utbildning krävs från Skolinspektionen.
- Endast en gymnasieskola har erhållit godkännande, Korrespondensgymnasiet i Torsås kommun.
- För att erhålla godkännande från Skolinspektionen krävs att huvudmannen har förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet, att det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet, att huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och att kostnaden för utbildningen ska vara rimlig i förhållande till utbildningens syfte och kostnaden för annan gymnasial utbildning.
- Kostnaderna för sådan utbildning med de elevolymer som vore realistiskt att förvänta sig i Täby skulle bli höga. Utredningens rekommendation var att Täby kommun inte bör ansöka om godkännande att anordna hel gymnasieutbildning på distans.

Sammanfattning: utredning om distansundervisning som särskilt stöd

Alliansuppdraget "Distansundervisning i olika former ska vidare övervägas" gavs i VP 2023 och avser mandatperioden 2023-2026.

Utredningens resultat presenteras för GNN i oktober 2024. Resultaten visar sammanfattningsvis:

- Distansundervisning som särskilt stöd får i grundskolan och gymnasieskolan användas för elever som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik. Godkännande för sådan utbildning krävs från Skolinspektionen.
- Under de fyra år som det har varit möjligt att ansöka om godkännande har 129 ansökningar om att bedriva distansundervisning som särskilt stöd inlämnats, varav 35 ansökningar avseende gymnasieskolan. Tre huvudmän har godkänts för att bedriva distansundervisning i grundskolan, ingen i gymnasieskolan.
- Vid distansundervisning krävs extra personalresurser. De elever som har behov av distansundervisning har sannolikt även behov av andra former av stöd i sin skolgång. Kunskapsläget gällande pedagogiska effekter av distansundervisning som särskilt stöd kan betecknas som osäkert.
- Skolinspektionen betonar värdet av närundervisning generellt samt vikten av att distansundervisning kompletteras med närundervisning. Med nuvarande lokalbestånd vid Åva gymnasium saknas utrymme för ytterligare utökningar av verksamheten.
- Distansundervisning som särskilt stöd är en verksamhet som är ytterst svår att planera och kostnadsberäkna. Ytterligare kostnadsberäkningar behöver göras inför en eventuell ansökan om godkännande från Skolinspektionen.

Juridiska förutsättningar

- *Distansundervisning som särskilt stöd* i gymnasieskolan får sedan 2020 användas
 - inom ramen för en påbörjad utbildning
 - för elever som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik
 - om huvudmannen har godkänts som utförare av utbildning med distansundervisning av Skolinspektionen.
- Beslut för enskild elev får gälla för högst en termin åt gången.
- För att erhålla godkännande från Skolinspektionen krävs att huvudmannen har förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet, att det kan antas att det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet, att huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och att kostnaden för utbildningen ska vara rimlig i förhållande till utbildningens syfte och kostnaden för annan gymnasial utbildning.

Ansökan och godkännande

- Bestämmelsen om distansundervisning infördes i skollagen 2020.
- Skolinspektionen prövar frågor om godkännande. De bedömer
 - huvudmannens förutsättningar att utföra distansundervisning av god kvalitet
 - om det kommer att finnas ett tillräckligt elevunderlag för att driva en stabil verksamhet.
- Godkännandet ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet (t ex ett visst nationellt program).
- Under de fyra år som det har varit möjligt att ansöka om godkännande har 129 ansökningar om att bedriva distansundervisning som särskilt stöd inlämnats, varav 35 ansökningar avseende gymnasieskolan.
- Två av de ansökningar som inlämnades 2023 har godkänts, gällande grundskolor med Göteborg respektive Uppsala kommun som huvudman.
- En av de ansökningar som inlämnats 2024 har godkänts, gällande grundskola i Stockholms stad.

Pedagogiska förutsättningar

- Vid distansundervisning krävs extra personalresurser för exempelvis produktion av studiematerial såsom video- och ljudinspelningar, individanpassade arbetsuppgifter, tät individuell kontakt med eleven, regelbunden kontakt med vårdnadshavare samt övriga arbetsuppgifter såsom fjärrundervisning vid behov, individuell schemaläggning och kontakt med elevens tidigare skola.
- Elever som har behov av distansundervisning har sannolikt även behov av andra former av stöd i sin skolgång, exempelvis specialpedagogiska insatser, små undervisningsgrupper med hög lärar- och personaltäthet, lärare med särskild kompetens, anpassad lärmiljö i de fall då undervisning bedrivs på plats, extra stöd från elevhälsan och från studie- och yrkesvägledare.
- Distansundervisning kan gynna vissa elever men ställer höga krav på självständighet och ansvarstagande hos eleven, vilket elever i behov av särskilt stöd ofta har svårt med. Distansundervisning kan även vara förenat med svårigheter för exempelvis elever med autism och elever med social oro i hemmet. Även elever på introduktionsprogram beskrivs som extra sårbara vid distansundervisning. Kunskapsläget gällande pedagogiska effekter av distansundervisning som särskilt stöd kan betecknas som osäkert.
- Utvecklingen inom artificiell intelligens med exempelvis chatbots är en generell utmaning för skolor, bland annat avseende bedömning av elevers kunskaper. Denna utveckling skulle kunna bli särskilt utmanande vid examinationer inom distansundervisning.

Ekonomiska förutsättningar

- Distansundervisning ska ges inom ramen för *påbörjad* utbildning, vilket innebär en osäkerhet kring hur många elever som kommer att behöva distansundervisning varje läsår.
- Det föreligger en osäkerhet kring hur stor andel av undervisningen som kommer att behöva ske på distans för varje elev. Behovet av distansundervisning för den enskilda eleven kan även variera under ett läsår.
- Osäkra förutsättningar kring planering av distansundervisning kan innebära förhöjda personalkostnader, exempelvis i form av lärarresurser med specifik kompetens som inte kan användas fullt ut samt rekrytering av nya lärare under pågående läsår. Osäkerhet i planering av resurser gäller såväl lärare som specialpedagog och övriga elevhälsfunktioner.
- Det finns i nuläget inga erfarenheter att ta del av då inga gymnasieskolor har erhållit godkännande att bedriva distansundervisning som särskilt stöd, och den första grundskolan i landet startade sin verksamhet med distansundervisning höstterminen 2024.
- Utifrån ovanstående förutsättningar blir distansundervisning som särskilt stöd en verksamhet som är ytterst svår att planera och kostnadsberäkna. Täby kommun, som har varit i kontakt med Uppsala kommun som kostnadsberäknat för liknande verksamhet och fått godkännande från Skolinspektionen (för grundskolan), bedömer att verksamheten kommer att medföra en viss merkostnad för personal, under förutsättning att befintliga skollokaler i kommunen kan användas. Ytterligare kostnadsberäkningar behöver göras inför en eventuell ansökan om godkännande från Skolinspektionen.

Lokalmässiga förutsättningar

- Skolinspektionen betonar värdet av närundervisning generellt samt vikten av att distansundervisning kompletteras med närundervisning. Det gäller framför allt inom ämnet idrott och hälsa samt laborationer i naturkunskap eller naturvetenskapliga ämnen, liksom olika inslag i många yrkesämnen.
- Med nuvarande lokalbestånd vid Åva gymnasium saknas utrymme för ytterligare utökningar av verksamheten. Lokaler kan behövas för undervisning i praktiska och laborativa moment inom till exempel idrott och hälsa samt naturvetenskapliga ämnen, samt för inspelningsstudio och klassrum för teoretisk undervisning i mindre grupper.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och näringslivsnämnden beslutar att godkänna presentationen *Utredning av förutsättningarna för att erbjuda distansundervisning som särskilt stöd i gymnasieskolan*, daterad den 30 september 2024.
2. Gymnasie- och näringslivsnämnden beslutar att ge utbildningschef i uppdrag att utreda möjligheterna till distansundervisning inom ramen för vuxenutbildning för elever i åldrarna 16-20 år inskrivna i gymnasieskolan, samt ta fram förslag på möjliga studievägar med mer flexibel studietakt med distansundervisning som medel.